

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Demiri M. 1070. Bimét e Dobishme dhe Démshme té Shqipérisé (Useful and Harmful Plants of Albania). Shtëpia botuese «8 Néniori», Tirana, Albania. (in Albanian). Fremuth W (editor), Schopp-Guth A, Hoda P, Mersinllari M, Dinga L. 1999. Assessment of the Sustainable Use of Medicinal Plants from the Ohrid and Prespa Region. Environmental Center for Administration and Technology (ECAT), Tirana, Albania.
2. Goda P, Sima Z, Durresi S, Rizo P. 1975. Cajrat Mjekésore [Medicinal Teas]. Shtëpia botuese «8 Néntori», Tirana, Albania. (in Albanian).
3. Second Meeting, 16-18 December 2004, Strumica, Macedonia FYR
Third Meeting, 26-28 June 2007, Olomouc, Czech Republic E. Lipman, editor.

Шкіринець В. М.

асистент кафедри географії і туризму

Салейчук Е. В.

аспірант кафедри географії і туризму

Цанько І. І.

студентка магістратури природничо-географічного факультету

Міжнародного економіко-гуманітарного

університету ім. акад. С. Дем'янчука

м. Рівне, Україна

РОЛЬ ПРИРОДООХОРОННОЇ ОСВІТИ У ВИРІШЕННІ ГЕОЕКОЛОГІЧНИХ ПРОБЛЕМ

Однією з найактуальніших проблем сучасності є взаємодія людини з природою. Важливим аспектом у вирішенні проблеми збереження природних ресурсів є освіта людей та знання про навколишнє середовище, екологічне виховання всього населення, а, особливо, підростаючого покоління. Проблема природоохоронної свідомості згодом переростає в проблему перетворення стихійного впливу людей на природу, у емпіричну, цілеспрямовану, планомірно розвиваючу взаємодію з нею. Така взаємодія може бути здійснена при наявності в кожній людині достатнього рівня екологічної культури і свідомості, формування яких починається з раннього дитинства і продовжується все життя.

Дедалі глобальніші масштаби забруднення атмосфери, гідросфери та літосфери, накопичення величезних об'ємів відходів людської діяльності, з одночасного виснаження майже всіх видів природних ресурсів, призвели до розвитку планетарної екологічної кризи. Людству потрібна нова філософія життя, висока екологічна екзистенція та совість. Об'єктивно, що для формування нової свідомості потрібен цілісний підхід. Тому

надзвичайно важливим є, насамперед, конкретне спрямування найбільшої уваги суспільства на природоохоронну освіту студентської молоді.

Під природоохоронною освітою ми розуміємо формування знань, умінь і навичок визначення взаємозв'язків між компонентами живої і неживої природи і результатами змін цих взаємозв'язків.

Природоохоронна освіта формує етичні, громадянські та правові уявлення. Людина повинна знати основні закони, правила і неписані норми, які загалом в суспільстві чи конкретно на певній території держави регулюють її життєдіяльність відносно живої природи і усіх складових навколишнього середовища. Природоохоронна освіта – це органічна і пріоритетна частина всієї системи освіти, що надає їй нової якості, формує інше, подекуди, альтернативне ставлення не тільки до природи, а й до суспільства, до людини (формується екогуманізм) [2].

Ефективність природоохоронної освіти багато в чому визначається її безперервністю і взаємозв'язком усіх вікових ланок: дитячий садок-школа-вуз. В даний час підготовці студентів закладів вищої освіти приділяється досить багато уваги, проте ще далеко не всі проблеми є вирішеними. Насамперед, не визначеною є специфіка змісту і педагогічні умови функціонального розвитку вищої природоохоронної освіти. Саме сучасна парадигма освіти, що інтегрує досягнення гуманітарної, природничо-наукової і філософської науки, надає людині засоби усвідомлення своєї могутності і слабкості, дає можливість передбачити і попереджати небажані, а, в подальшому, і катастрофічні наслідки своєї діяльності, допомагає зрозуміти, що навколишній світ і природа – це не предмет практичного використання. Усвідомлення відповідальності за все живе реалізується в безперервній діяльності людини з порятунку і розвитку природи, культури і самого життя. У зв'язку з цим, в сучасних умовах відбувається осмислення нової соціально-екологічної функції освітніх систем. Природоохоронна освіта буде ще більш ефективною, тільки виходячи за межі відокремленої, замкнутої, самодостатньої системи освіти. Вона стає основним компонентом всього освітнього процесу, визначаючи його стратегічні цілі та провідні напрями, створюючи інтелектуальну і моральну систему освіти майбутнього.

Природоохоронна освіта базується на наступних фундаментальних принципах.

1) Міждисциплінарний принцип. Природоохоронна освіта в Україні є, по суті, міждисциплінарною, оскільки формується на базі кількох сфер освіти, що мають справу з проблемами навколишнього середовища, – географією, біологією, хімією, економікою, юриспруденцією, фізикою...

2) Географія як база для розвитку природоохоронної освіти. Географія відіграє особливу роль у формуванні системи природоохоронної освіти. Історично склалося так, що початкова орієнтація багатьох

географічних наук (ландшафтознавства, фізичної географії, гідрології, природокористування та ін.) послужила фундаментом для становлення науки про навколишнє середовище. Це визначило і широке впровадження географічних дисциплін до навчальних планів екологічних спеціальностей.

3) Поєднання нормативного і вибіркового компонентів. Нормативний компонент вищої освіти складається з дисциплін, обов'язкових для всіх вузів, необхідних для засвоєння фундаментальних природоохоронних знань і навичок.

В даний час вища природоохоронна освіта в Україні поділяється на: фундаментальну екологічну освіту, що здійснюється на географічних, біологічних, економічних, екологічних та інших факультетах державних і приватних університетів; прикладну інженерну екологічну освіту для підготовки фахівців, затребуваних різними галузями господарства, і реалізується в технічних університетах та інститутах. Наприклад, у ПНВЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука» на природничо-географічному факультеті вивчаються наступні дисципліни природоохоронного змісту: Основи екології, Рациональне рекреаційне природокористування, Геоекологія, Екомережа України, Сільський зелений туризм та багато інших.

Природокористування – цим терміном позначається сфера антропогенної, виробничої діяльності, спрямованої на одержання і використання природних ресурсів ландшафтної оболонки для задоволення потреб суспільства [1]. У це поняття включаються, також, аспекти управління і регулювання цією діяльністю з метою запобігти негативним наслідкам нераціонального використання природних ресурсів і їх виснаження, і, таким чином, методологічною базою діяльності в цій сфері є концепція сталого розвитку. Проблеми природокористування вирішуються, в основному, географами і економістами.

Геоекологія – займається вивченням антропогенних впливів різного рівня на природне середовище і їх наслідків і є результатом розвитку і синтезу цілого ряду географічних, геологічних, ґрунтознавчих наук. На відміну від власне екології або біоекології, основний акцент в геоекології робиться на взаємодію суспільства і результатів його діяльності з природним і антропогенно-трансформованим середовищем.

Екологія (чи основи екології) – досліджує функціонування і динаміку екосистем різного рівня, які перебувають під господарським впливом. Основна вимога до випускників закладів вищої освіти – дослідити системи взаємодії природи і суспільства, тобто якісний стан навколишнього середовища, що відчуває активний і зростаючий вплив господарських структур і визначення екологічного ризику, породженого негативними природно-антропогенними процесами.

Інститут освіти – найбільш значуща компонента в системі людських цінностей: від рівня його відповідності соціальним реаліям і цілям розвитку соціуму залежить як якість майбутніх поколінь, так і життєздатність та ефективність майбутнього розвитку самого суспільства.

В силу того, що свідомість сучасної людини ще не досягла того ступеня, коли вона може усвідомлювати себе як невід'ємну органічну частину природи в її взаємодії з соціумом, виникають спотворення в розумінні людиною свого призначення в природному світі. Наслідком цього і є соціокультурна ентропія суспільства. Метою нової освітньої парадигми має бути відтворення людини як органічної істоти, як цілісного феномена природи, що володіє не егоїстично-гуманістичним світоглядом, а свідомістю еволюції природи і суспільства.

Оскільки формування природоохоронного мислення передбачає досягнення глибоких змін в способі світосприйняття студентів, в їх відношенні до природного світу, навчання повинно бути не предметним, а проблемним. Тільки в цьому випадку студенти закладів вищої освіти в повній мірі зможуть стати свідомими. Розв'язання студентами пізнавальних творчих завдань сприятиме розвитку у них передумов до творчого процесу осягнення знань, що разом з тим буде формувати навички самостійного мислення. Завдяки використанню форм проблемного навчання заклад вищої освіти зможе розв'язати завдання, які диктується реаліями часу: навчити вчитися, тобто підготувати студентів до життя із соціальними і природними умовами які постійно змінюються.

Отже, дослідивши шляхи підвищення ефективності природоохоронної освіти можемо зазначити, що принципове значення має методична організація природоохоронної освіти і якість сформованих знань умінь і навичок. Для вирішення цих питань можемо виділити два основні підходи:

1) розробка окремого предмету «екологія», який потрібно вводити в зміст освіти на різних рівнях; 2) «екологізація» всіх навчальних предметів, тобто міждисциплінарне обговорення екологічних проблем.

На наш погляд, найбільш перспективним є саме другий підхід. Він має на меті формування у майбутнього фахівця природоохоронного професіоналізму, який пов'язаний з характером майбутньої діяльності студента, його здатністю приймати найбільш раціональні, конструктивні, технологічні, господарські або адміністративні рішення з урахуванням екологічних факторів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Куражсковский Ю. Н. Очерки природопользования : монография / Ю. Н. Куражсковский. М.: Мысль, 1969. 268 с.
2. Пустовіт Г. П. Філософсько-культурологічний аспект у екологічній освіті. *Шлях освіти*. 2012. № 3. С. 7–11.